

COAC

arquitectes.cat

Publicat a COL·LEGI D'ARQUITECTES DE CATALUNYA (<http://coac.arquitectes.cat>)

Inici > Revista de Corresponsals: 'Clean my window, please' (Austràlia)

© Victor O. Alcami

El principi d'aquest article comença amb la visita d'una empresa de neteja a unes de les cases del barri de Chippendale. La seqüència en les imatges és clara, un empleat penjat a la paret neteja els vidres d'una casa. Tot semblaria fins a cert punt normal si no fos pel context local i històric en el que es dona l'acció, representatiu d'una relació de poder manifestada en l'arquitectura.

Chippendale, el barri on es troba aquesta casa, és un barri amb uns 200 anys d'història el nom del qual ve d'un tal William Chippendale, que va rebre les terres cap al 1819. Al principi era una zona de conreu i agrària fins que poc a poc, amb el temps, els solars es van anar dividint i passant per diverses mans.

Amb l'arribada de la indústria, una de les empreses rellevants a establir-se en el barri va ser la cerveseria de John Tooth i Charles Newnham que més tard es va convertir en la "Carlton and United Brewing Company". Aquesta empresa va atraure diverses empreses i amb elles, la construcció de diverses cases pels treballadors començant a formar el teixit residencial del barri. Es tracta de cases adossades de maó (produït a Sydney) amb unes mides molt reduïdes que ja en aquella època van treure de polleguera a les classes governants degut a les pobres condicions de vida que atorgaven als ocupants.

Tot i així, la indústria va seguir creixent i canviant fins a incloure el processament de menjar, indústria de metalls pesats i enginyeria entre d'altres. Tot això especialment facilitat amb l'arribada de la infraestructura ferroviària -amb la famosa estació Mortuòria que rebia tots els treballadors que morien a les mines-, juntament amb l'arribada de les universitats a la zona.

Durant molts anys Chippendale va seguir creixent mentre s'hi seguien construint cases petites i barates que sovint no complien amb les mínimes dimensions establertes però que s'acabaven aprovant gràcies als contactes de les immobiliàries amb certs membres de poder.

No és d'estranyar que Chippendale es convertís en un reducte de la classe treballadora durant dècades que va anar incloent gent de diferents procedències des dels Anglo-Cèltics, italians, grecs, libanesos i vietnamites mentre anaven omplint les fàbriques de treballadors.

Cap al 1970, la zona va començar a atreure a gent jove que estudiava a la universitat de Sydney, que va ser seguida per la University of Technology i la University of Notre Dame Australia. Poc a poc això va anar generant un teixit de gent jove i educada a la zona. Amb l'arribada de les universitats, coincideix la re-localització de la indústria cap als afores de la ciutat.

Jo mateix vaig presenciar el final de l'últim gran canvi a Chippendale cap al 2012-2013. El pla urbanístic anomenat "Central Park" venia proposat des del 2007 per a una "renovació" del barri que inclouria 255,000 metres quadrats d'espai per a oficines i habitatge. Anomenar el pla amb el nom d'un "parc" i utilitzar la paraula "renovació" és un exemple perfecte de la manipulació lingüística utilitzada per a omplir de contingut un nou continent sense que hi hagi un judici propi dels fets abans de formar-se'n una opinió. Aquí es veu la part interessant d'una recepta urbanística de copiar i enganxar que segur que us sona a tots...

Per poder dur a terme tal magnitud de les obres sense haver de tenir en compte l'opinió i el vot dels ciutadans de la ciutat de Sydney, el govern australià de l'Estat de New South Wales va declarar Chippendale "zona d'interès estatal". Quan això passa, la normativa que regula els solars canvia i bàsicament el govern de la ciutat de Sydney no té res a dir en termes d'alçades màximes d'edificis, densitat... tot el projecte s'organitza i s'aprova des de l'Estat. Definitivament un "savoir-faire" de la política australiana que recorda a experiències passades a Chippendale comentades prèviament en aquest article.

La reacció de la ciutat de Sydney va ser la d'intentar protegir el seu patrimoni arquitectònic mitjançant la implantació de normatives proteccionistes al teixit urbanístic de Chippendale; una sèrie de mesures que arribaven tard i que van ser útils fins a cert punt per tal d'assegurar per exemple la preservació de la anomenada cerveseria però que a la pràctica, no van tenir tants efectes positius sobre la ciutadania com explicarem mes endavant. Al cap i a la fi, una forma de la ciutat de mostrar públicament la seva posició política al respecte, però completament deslligada de tot poder fàctic. Un crit al vent.

Durant les obres, que van representar un canvi d'escala immens al barri, l'empresa immobiliària va finançar les festes del barri amb concerts a l'aire lliure, es va incloure un projecte d'un arquitecte internacional (Jean Nouvel) alhora que el teixit més antic del barri es va anar omplint de petites galeries d'art; la població del barri es va duplicar des de 2011 fins al 2016.

Òbviament les festes es van acabar amb la finalització de l'últim edifici del nou pla. No només això, sinó que amb la renovació de la zona, la nova classe dominant al barri són majoritàriament estudiants estrangers amb un gran component asiàtic que paguen entre vint i cinquanta mil dòlars l'any per a estudiar a les universitats. El negoci de l'educació a Austràlia, fortament suportat per les elevades factures als estudiants internacionals és un dels motors de l'economia Australiana. Sovint es poden veure varis models dels últims cotxes esportius pels carrers del barri de Chippendale.

No és casualitat que la galeria d'art més important del barri, la White Rabbit, sigui una de les galeries més grans del món especialitzada en art modern Xinès; art que és sovint crític amb el règim i que d'altra banda no tindria sortida en el mercat xinès.

La propietària d'aquesta galeria d'entrada gratuïta és la coneguda multimilionària, col·leccionista d'art i filantropa Judith Neilson, qui ha invertit més de 100 milions de dòlars en projectes de reformes i renovacions al barri entre els que es troben la White Rabbit, el nou edifici per a representacions artístiques i actuacions a casa seva. Totes aquestes operacions han anat donant sortida a la vida social del barri i dotant-lo d'eines per a apreciar certa sensibilitat artística.

En realitat és de les millors coses que han pogut passar al barri; davant la falta d'intervenció estatal en projectes públics de rellevància, es necessiten més Judiths als barris. Tot i així, la imatge al veure una persona penjada per a netejar els vidres de casa d'aquesta senyora, valorada en gairebé 15 milions de dòlars i construïda al costat d'una de les classes de treballadors, petita i feta de maó, no deixa de ser la representació d'una desigualtat dominant en tota la història del barri.

Com a crítica professional, tots els projectes que ha fet aquesta senyora han tingut iniciativa privada i per tant, malgrat de tenir cert caràcter públic, s'han dissenyat sense fer cap concurs

públic obert a tots els arquitectes i per tant perpetrant l'estatus quo de poders en el sector de l'arquitectura; un fet que seria impensable en projectes de caràcter similar a Europa.

De la mateixa manera l'escala social en el barri també ha parat. A pesar dels canvis la gent que hi ha viscut tota la vida segueix en una situació de semi-precarietat on l'única manera de beneficiar-se realment dels canvis al seu barri es vendre la propietat un cop revalorada i marxar.

Curiosament al mateix carrer on viu la Judith, O'Connor Street, estic dissenyant la reforma d'una d'aquestes cases adossades. El meu client, el Bruno Alcazar, es fill d'emigrants espanyols d'una onada d'espanyols que van arribar cap al 1980. El seu pare va treballar de constructor a Sydney durant molts anys, sobretot enrajolant el terra a les obres. En Bruno sempre explica orgullós com el seu pare va col·laborar en posar els mosaics de pavès que hi ha al terra que rodeja l'Opera House. En Bruno va comprar aquesta casa fa molts anys, quan el barri encara era un focus de precarietat social i delinqüència.

Integrar-se en la societat Australiana quan va arribar amb 17 anys no va ser gens fàcil; tot i així, després de treballar molts anys posant i venent rajoles ceràmiques amb el seu pare; durant els anys va anar fent-se un lloc en diferents empreses i ara treballa d'administrador de projectes a l'empresa IBM en una posició força explotada i no massa ben remunerada. Ara, prop de la seva jubilació, ell i la seva parella l'Andrés, de procedència xilena, es volen reformar la casa on viuen ja que és molt petita (60 metres quadrats) i està plena d'esquerdes. El seu pressupost de 300,000 dòlars es un joc de nens quan es compara amb el de la Judit, situada a uns cinquanta metres de distància.

És curiós com aquí la normativa proteccionista implementada per la ciutat de Sydney en defensa del patrimoni de Chippendale entra amb una jugada que altra cop no sembla intuïtiva. La casa pertany a una zona denominada de conservació urbanística; és normal que la ciutat vulgui preservar la riquesa urbanística original del barri i per tant, aquestes cases de maó, hagin de complir una sèrie de normatives de preservació que bàsicament redueixen la capacitat d'extensió en volum i d'expressió en el disseny. Sembla que de cop i volta la ciutat vol fer seva la memòria de les classes obreres però a la fi, no es tracta de res més que una apropiació estètica per a poder explicar la història amb un decorat de fons però sense una fase de justícia real o de reparació. Aquesta vegada s'utilitza l'estètica, en comptes del llenguatge, per a construir un decorat sobre el que es narra una nova història que s'apropia del passat per a validar-se en el present.

En Bruno i la Judit es creuen de tant en tant quan surten a passejar el gos. Ell la sap reconèixer per la bellesa dels seus dos gossos; mai ha tingut la ocasió de parlar amb ella.

Els Frasers Property Australia, l'empresa immobiliària promotora de la gran part dels canvis a Chippendale en el projecte de 'renovació' va generar 4,792 milions de dòlars de beneficis només al 2019.

Victor O. Alcamí, arquitecte. Corresponsal del COAC a Sydney, Austràlia. Desembre 2020

City of Sydney: Chippendale, Population and dwellings

Dictionaryofsydney.org, 'Chippendale', Shirley Fitzgerald, 2008

Frasers Property: ?Financial Information ? Five year Summary? 2015-2019

Property Observer: ?Judith Neilson unveils her sculptural \$14.75 million residential warehouse wonderland to enliven Chippendale? Jonathan Chancellor, Jun 18,2012

Financial Review: ?First look at Phoenix, Judith Neilson?s new art and performance space? Stephen Todd, Jul 29, 2020

Financial Review: ?Queen of Chippendale: How Judith Neilson spent \$100 million on property in one suburb?, Ingrid Fuary-Wagner, Oct 18, 2018

[1]

Tornar

[2]

Copyright@ Col·legi d'Arquitectes de Catalunya : <http://coac.arquitectes.cat/ca/mon/revista-de-corresponsals-clean-my-window-please-australia>

Links:

[1] <http://coac.arquitectes.cat/ca/printpdf/printpdf/24259>

[2] <http://coac.arquitectes.cat/ca/javascript%3Ahistory.back%281%29>